

Prof. Dr. Fevzi YILMAZ

Fatih Sultan Mehmet
Vakıf Üniversitesi

Ekonomide İçe Kapanma Dönemi mi Yaşıyoruz!

Büyük sanayi devleri ve servis şirketlerinin uzak doğudaki operasyonları, ekonomi çevrelerinde uzun zamandır tartışılmaktaydı. Şirketlerin bir kısmı 2000'li yılların başından itibaren yatırımları ve hizmetleri ana yurda (operasyon merkezlerine) geri getirmişlerdir. İçe kapanma da denen bu süreç birçok nedene dayanır. Bunlardan ilki operasyon maliyetleri ve relatif avantajın yok olmasıdır. İkincisi evrilen teknoloji ve otomasyondur. Üçüncüsü ise ABD Başkanı TRUMP'ın söylemleri ile ayyuka çıkan ulusal iş gücünü koruma ısrarı ve teröre karşı duruştur.

Uzaklığı yok eden teknolojiler ve Endüstri 4.0 (nesnelerin interneti) ile bu asrın başından itibaren geri dönüş ve şirketlerde içe kapanma zaten başlamıştı. Başkan TRUMP bunu ülke bazlı olarak ileriye, çok ileriye taşımak istemektedir. Kaosa yol açacak bu gidiş siyasi destekle yayılmakta ve dünyada yeni bloklaşmalar oluşmaktadır. 21. yüzyılın başı itibariyle içe dönme (anti küreselleşme) şirket hareketliliklerinde tümüyle görülmektedir. Dünya devleri (GE, Otis, HP, Apple, Caterpillar, Ford vb.) uzak doğudaki üretimleri ABD ve Kuzey Avrupa'ya kaydırmaya başlamışlardır. Küresel şirketlerin % 20'ye yakın kısmı yeni kapasite artışlarını ve yatırımlarını operasyon merkezlerine almışlardır. Batı dünyası küreselleşme uğruna yaşadığı işsizlikten çok rahatsızdır. Gelişmekte olan ülkelere iş gücü kaptırma, batı ülkelerinde orta sınıf çalışan ücretini de düşürmüştür. Sadece mavi değil, yabancı beyaz yakallılar da batılı iş gücünü ürkütüştür. 42 milyon ABD hizmet sektörü çalışanı iş kaybı tehlikesi altında olduklarından seçimlerde TRUMP'ı desteklemişlerdir.

TRUMP'un başkanlığından önce başlayan geri dönüşe birkaç örnek: 2000'li yıllarda, süs eşyaları şirketi Chesapeake ve İşitme cihazları kuruluşu Sleaford Çin'den ABD'ye taşınmıştır. Aynı dönemde, Meksika'dan Ford Otomotiv Ohio Eyaletine, Otis Asansör Güney Caroline Eyaletine taşınmıştır. Elektrikli aletler devi GE hem Çin hem de Meksika'dan üretimini Kentucky Eyaletine taşımıştır.

ABD Başkanı Donald TRUMP'ın aldığı ekonomik ve siyasal kararlar, İngiltere'nin AB'den ayrılması süreci, Kuzey Amerika-Kuzey Avrupa dışı coğrafyalarda yaşanan dramlar vb. herkesi şaşkırtmakta ve yormaktadır. Başkan TRUMP'ın "Amerikalıdan al, Amerikalıyı çalıştır" sözü ekonomide içe kapanmayı kısaca anti küreselleşmeyi simgelemektedir. Başkan TRUMP,

"Paslanan fabrikalarımızı tekrar çalıştıracacağız" diyerek Çin ve Meksika gibi ülkelere de gözdağı vermektedir. 7 Müslüman ülke vatandaşları için konan ABD'ye seyahat yasağı 11 Eylül 2001 sendromunun (ABD Terör Saldırısı) DEAŞ paniği ile devam ettiğini göstermektedir. Devletler arasına duvar örme girişimleri ve daha önce kurulan muhtelif işbirliklerin (NATO gibi) tartışmaya açılması ülkelerin içlerine kapanmaya başladıklarının belgesidir. TRUMP, yerli malı üretme-kullanma sürecini söylemleriyle agresif şekilde hızlandırmakta ve kaos oluşturmaktadır. Bundan en büyük zararı da ABD göreceklerdir. Bu gidişin kazananı yoktur.

Adeta kutsanan küreselleşmeden bu noktaya nasıl gelindi? Ülkeler arası birliktelikler neden çatırdıyor? Geçen asrın başı ile bu asrın başını kıyaslırsak 4 önemli hususun ortaya çıktığı görülür.

Bunlar:

- i) İnsanlar artık gelirlerinin çoğunu yiyecek ve giyecek için harcamıyorlar. Seyahat, sigorta, tatil, eğlence ve lüks yaşam giderleri için yapılan bireysel harcama gün be gün artmaktadır.
- ii) Ev-kasaba ekonomisinden büyük fabrika-perakendeci eksenli ekonomiye geçilmiştir.
- iii) Bireylerin eğitim düzeyi yükselmiş, istekler ve zevkler değişmiştir.
- iv) Genellikle zayıf ekonomilerde (Güney kuşak ülkeleri) ekonomik, sosyal ve siyasal çalkantılar aynı kalmıştır.

Gelişmiş ekonomilerde yukarıda verilen ilk üç gerçek çok daha çarpıcı ve dikkat çekicidir. Bizim gibi gelişmekte olan ekonomilerde de hızlı bir dönüşüm vardır. Bunu, artan şehirleşme ve multimedya güdümlü küresel kültür hızlandırmaktadır. Bu ekonomilerde yukarıda verilen 4 unsur da geçerlidir. 100 yıllık zaman diliminde egemen güçlerin müdahaleleri zayıf ekonomi toplumlarını çok yormuştur. Bu toplumdaki sorunlar çözülemez şekilde büyümüştür. Bu ekonomilerde sıkıntı artmakta ve iç kargaşalar ve ülkeler arası huzursuzluklar sürmektedir. Bu ülkelere başlangıçta menfaat sağlama amacıyla müdahil olan zengin kuzey kuşak ülkeleri hüsrana uğramışlardır. Ağır askeri yük ve mağdur milletlerin itiraz kültürü terörle birlikte zengin ülkeleri panikletmiştir. Batılı güçler kaçış ve kurtuluşu

kapanmakta görmüşlerdir. Doğrusu, ihtiyar dünyamızda terör ve göçler dâhil birçok sevimsizlikler yaşanmaktadır.

Endüstri istatistikleri bir insan ömrüne sığabilen değişimi çok ikna edici biçimde vermektedir. Değişim çok hızlıdır. Teknolojinin kendisi de çok hızlı bir şekilde evrilmektedir. Küreselleşme ve içe kapanmanın birlikte konuşulduğu yeni dönemde iş dünyamıza ve siyasi erke büyük görevler düşmektedir. Üretim sanayi genelinde rekabet gücünü etkileyen kurumsal gelişim ve küresel değişimler aşağıda verilmiştir:

- 1- Piyasaların küreselleşmesi ve yerelleşmesi,
- 2- Sermaye piyasalarında küreselleşme ve istikrar baskısı,
- 3- Klasik organizasyondan, yalın organizasyona geçiş,
- 4- Ürün kalitesi ile yönetim kalitesi birlikteliği,
- 5- Artan işletim ve yönetim maliyetleri,
- 6- Artan ürün farklılaşması,
- 7- Azalan ürün tasarım ömrü,
- 8- Finansal sermayeden entelektüel sermayeye geçiş,
- 9- Klasik yönetimden, liderlik esaslı yönetime geçiş,
- 10- Fiyat eksenli satıştan, müşteri beklentisini sağlayan satışa geçiş,
- 11- Zorlaşan pazarlama süreçleri,
- 12- Kısa dönem düşünce ve kardan, uzun dönem planlama ve hedeflere geçiş,

- 13- Ezber bozma,
- 14- Öğrenen organizasyon ve sürekli gelişme,
- 15- İnovasyon (Yenilikçilik) için artan baskı,
- 16- Ürün tamiri değil, hata oluşumunu önleme (prevention-not correction),
- 17- Sürdürülebilir büyümeyi önemseme (çevre dostu olma).

Geçen asrın sonuna doğru, batılı ülkeler ve finans çevreleri küreselleşme ve onun büyümesine hemen kapıldılar. Onlara göre bu büyük iş, ucuz işçilik ve milyarlarca yeni müşteri demektir. Çevrecilere, sendikacılara ve anarşistlere göre ise; küreselleşme banker ve işadamları aracılığı ile yürütülen bir ABD sömürgeciliğidir. Bugün şaşkırtan durum ise, ABD'nin güvenlik kaygıları ve artan ülke içi işsizlik nedeniyle eskiden öncülüğünü yaptığı küresel hareketlilikten vaz geçmesidir. AB'de de iç sorgulama, duruş sorgulaması başlamıştır.

Sonuç olarak, küreselleşme kahramanlarını ve kurbanlarını bazen aynı bazen ayrı kamptan seçmektedir. Dünyanın siyasal kutuplaşma, inanç ve demografik yapısı güven vermemektedir. Küresel ekonomide (ve sermaye piyasalarında) görülen oynaklık ve korumacılık eğilimleri iş dünyasını yormaktadır. Endüstri 4.0 ile otomatikleşen birçok iş süreci gelişmiş ekonomilere geri dönmektedir. Bu dönüş ABD'nin yeni Başkanı TRUMP'ın ısrarı ile ivmeleneyecek ve fakir ülkelerdeki mutsuz insan sayısı artacaktır. Türkiye bu konjektürde önemli ve yeni kararlar almak durumundadır. Siyasi kutuplaşmalar ve yeni oluşacak/dağılacak bloklaşmalar iyi izlenmeli ve doğru yol haritası çıkarılmalıdır. İş dünyamız esnek ve atılımcı yapısıyla doğan durumu iyi analiz etmeli ve iş süreçlerini iyi yönetmelidir. Kısaca, ülkemiz kaynakları, teşvikler ve Ar-Ge planlamaları Endüstri 4.0 ekosistemine göre yönetilmelidir. Dördüncü Endüstri Devrimi asla ıskalanmamalıdır!

